บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง "การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชน ตำบลบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่" (Knowledge Management Process to Develop Product Designs and Analyze Community Business Potentiality, Luang Nua Community, Doi Saket District, Chiang Mai) ครั้งนี้เป็นการดำเนินการโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบผสมผสานวิธีการวิจัยประยุกต์ ซึ่งมีพื้นที่วิจัยคือ ตำบลบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการชุมชน เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์และศักยภาพชุมชน
2. เพื่อศึกษาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ในด้านแนวความคิด กลวิธีในการออกแบบ ขั้นตอนในการผลิต ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทัศนคติ สภาพแวดล้อม ต้นทุนทางธรรมชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์
3. จัดการความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ พัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ โดยบูรณาการการกับการเรียนการสอน
4. จัดการความรู้เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการจัดการตลาด การผลิตและการดำเนินงานด้านธุรกิจชุมชน
5. จัดการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดเน้นที่ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อพัฒนาชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนให้ยั่งยืน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย
2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
3. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย
4. กิจกรรมการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ วิธีการวิจัยประยุกต์กับวิธีการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยพัฒนาเชิงทดลอง (Experimental Development) โดยศึกษาในพื้นที่เทศบาลตำบลบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการเน้นในเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์และการวิเคราะห์ศักยภาพของธุรกิจชุมชน

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็นขั้นตอนดังนี้

2.1 การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย เพื่อศึกษาชุมชน

2.2 ศึกษาจากเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น บริบทของชุมชน และหลักสูตรสถานศึกษา

2.3 ในระยะการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดกิจกรรมหลักดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) เตรียมความพร้อมด้วยการจัดเวทีประชุมผู้ร่วมวิจัย ผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการวิจัย และการดำเนินโครงการวิจัย

2) เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนในระดับหมู่บ้านด้านประวัติ สภาพแวดล้อม ลักษณะทางวัฒนธรรมสังคม เศรษฐกิจ การจัดการความรู้ โดยการศึกษาความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของความยากจน

3) จัดเวทีการจัดการความรู้ครั้งที่ 1 เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้และโครงการวิจัยระหว่างผู้วิจัย ผู้นำท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่นและนักศึกษา

4) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านศักยภาพการทำผลิตภัณฑ์ และการเรียนรู้ด้านการจัดการของกลุ่มอาชีพ และธุรกิจชุมชน

5) ศึกษาดูงานตามแหล่งประกอบการที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

6) จัดเวทีการจัดการความรู้ครั้งที่ 2 เพื่อร่วมกันทำโครงการ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาวิเคราะห์และหาทางพัฒนาผลิตภัณฑ์

7) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์

8) อบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการความรู้ ด้านการจัดการการผลิต ด้าน การตลาดและการเงิน

9) จัดเวทีการเรียนรู้ครั้งที่ 3 วิเคราะห์ถึงผลสำเร็จของผลิตภัณฑ์ที่ได้ฝึกอบรม ปัญหาและ อุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

10) นำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาแล้ว วิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา สรุปผลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพต่อไป

11) จัดเวทีการเรียนรู้ครั้งที่ 4 ประเมินสรุปผลการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพความต้องการของท้องตลาด

12) สรุปบทเรียนกระบวนการของโครงการวิจัย เพื่อหาแนวทางการต่อยอดการวิจัยครั้งต่อไป

13) สรุปผลการวิจัยและจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม จัดทำสื่อ VCD และWeb Site

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

(1) การจัดเวทีประชาคม

(2) แบบสำรวจข้อมูลครูภูมิปัญญา

(3) การสัมภาษณ์

(4) การสังเกต

(5) การลงพื้นที่ศึกษาข้อมูล

(6) การศึกษาดูงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการความรู้

(1) การจัดการประชุม (Meeting) ซึ่งเป็นการจัดประชุมเป็นระยะระหว่างคณะผู้วิจัย ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการสรุปผลการประชุม และความก้าวหน้าในการดำเนินงานเป็นระยะและจัดประชุมจนจบกิจกรรมการจัดการความรู้

(2) การดำเนินการทดลองพัฒนางานตามโครงการ (Try-out project) เพื่อตรวจสอบการบรรลุเป้าหมายของงาน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ การบรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในขณะทำงาน

3. กลุ่มผู้ร่วมกระบวนการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัย คือ ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีผู้ร่วมในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ได้แก่

3.1 นักวิจัยในท้องถิ่นบ้านลวงเหนือที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 7 กลุ่มอาชีพ คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ ผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาไม้รูปสัตว์ต่าง ๆ ผลิตภัณฑ์ปลอกหมอน

ตัดต่อลาย ผลิตภัณฑ์โคมไฟเส้นด้าย ผลิตภัณฑ์กระดาษสา ผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ และผลิตภัณฑ์ผ้าม่านปักมือ

3.2 คณะกรรมการและบุคลากรของเทศบาลตำบลบ้านลวงเหนือ

3.3 บุคคลที่เป็นครูภูมิปัญญาของตำบลบ้านลวงเหนือ จำนวน 10 คน

3.4 ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ครูภูมิปัญญา และตัวแทนประชาชน จากหมู่ 1 ถึง หมู่ 10 ตำบลบ้านลวงเหนือ

3.5 นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 30 คน

4. กิจกรรมการวิจัย

ในการดำเนินกิจกรรมวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้เป็นขั้นตอนในแผนงานวิจัย ดังต่อไปนี้

4.1 การจัดเวทีการจัดการความรู้ครั้งที่ 1 เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้และโครงการวิจัยระหว่างผู้วิจัย ผู้นำท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่นและนักศึกษา

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการความรู้ และโครงการวิจัยระหว่างผู้วิจัย ผู้นำท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่นและนักศึกษา และเพื่อหาผู้ช่วยนักวิจัย หรือนักวิจัยในชุมชน รวมถึงกลุ่มอาชีพที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดการประชุมเพื่อชี้แจงโครงการวิจัย และจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อค้นหานักวิจัยในชุมชน และกลุ่มอาชีพที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 27 ธันวาคม 2550

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น นักวิจัยท้องถิ่น นักศึกษา และกลุ่มอาชีพในเทศบาลตำบลลวงเหนือ จำนวน 35 คน

5) สถานที่ โรงเรียนชลประทานบ้านผาแตก ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการประชุม คือ ได้กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จำนวน 7 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือ กลุมผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาไม้รูปสัตว์ต่าง ๆ กลุ่มผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนตัดต่อลาย กลุ่มผลิตภัณฑ์โคมไฟเส้นด้าย กลุ่มผลิตภัณฑ์กระดาษสา กลุ่มผลิตภัณฑ์ข้าวแคบ และ กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าม่านปักมือ โดยประธานกลุ่มอาชีพของทุกกลุ่มยินดีร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัยในชุมชน

ภาพที่ 3.1 การจัดเวทีการจัดการความรู้ครั้งที่ 1

4.2 ศึกษาดูงานตามแหล่งประกอบการที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ให้กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการได้ศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพ และ กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จ โดยกำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ณ สถานที่ศึกษาดูงาน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การให้กลุ่มอาชีพจัดทำ SWOT ของกลุ่มนำเสนอต่อที่ประชุม จากนั้นร่วมกันกำหนดสถานที่ศึกษาดูงาน เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา และเสริมจุดแข็งของกลุ่ม

3) ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างวันที่ 10 – 15 มกราคม 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กลุมอาชีพที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 กลุ่ม

5) สถานที่ กลุ่มอาชีพกระเทียมดอง ต. แม่โป่ง อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ และกลุ่มอาชีพผ้าต่อลายบ้านข้างน้ำ ต. บ้านลวงเหนือ อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการศึกษาดูงาน พบว่า กลุ่มอาชีพมีความพึงพอใจที่ได้ศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่ของตนเอง เพราะมีความเชื่อว่าคนในพื้นที่เดียวกันจะเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการเริ่มต้น และจากการสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ข้อสรุป ดังนี้

- การสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม ต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
- การรวมทุนมักจะเป็นปัญหาในการบริหารจัดการในระยะยาว
- การจัดการด้านการตลาดไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพัง
- ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้ที่มีบารมี และกำลังทรัพย์ที่จะสนับสนุนกลุ่ม
- วัสดุการผลิตไม่สามารถหาได้จากท้องถิ่นทั้งหมด ต้องมีเครือข่าย

- ความสามัคคีในกลุ่ม และความเชื่อมั่นในตัวผู้นำจะช่วยให้กลุ่มมีพัฒนาการ

ภาพที่ 3.2 การศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบความสำเร็จ

4.3 การจัดเวทีการจัดการความรู้ครั้งที่ 2 เพื่อร่วมกันจัดทำโครงการ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาวิเคราะห์และหาทางพัฒนาผลิตภัณฑ์

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด และมีมาตรฐาน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดการอบรมการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ การร่วมวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเครือข่าย

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 15 มกราคม 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 กลุ่ม

5) สถานที่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์มีความพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในครั้งนี้ และสามารถนำความรู้ รวมทั้งข้อสรุปจากผลการอภิปราย ไปปรับใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้เกิดการพัฒนางานไปสู่การผลิตสินค้ามาตรฐาน

ภาพที่ 3.3 การจัดเวทีการจัดการความรู้ ครั้งที่ 2

4.4 การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนากลวิธีการออกแบบผลิตภัณฑ์

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 7 กลุ่ม ได้รับการอบรมในด้านกลวิธีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามแต่ชนิดสินค้าของตนเอง และเพื่อให้กลุ่มได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์อื่นๆ ตลอดจนเป็นการสร้างเครือข่ายในกลุ่มอาชีพด้วย

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 10 พฤษภาคม 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 7 กลุ่มของตำบลลวงเหนือ และกลุ่มอาชีพจากทุกตำบลของอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

5) สถานที่ โรงเรียนบ้านเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 3.4 การอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการออกแบบ

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน พบว่า กลุ่มผลิตภัณฑ์มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนไปสู่มาตรฐานสินค้าชุมชน และได้เสนอโครงการในการพัฒนาดังนี้

- โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาไม้สู่มาตรฐานสินค้าชุมชน
- โครงการพัฒนาดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา
- โครงการพัฒนาเครื่องนุ่งห่มจากผ้าทอไทลื้อ

- โครงการมาตรฐานสินค้าชุมชนจากผ้าต่อลาย
- โครงการอนุรักษ์อาหารไทลื้อ (ข้าวแคบ)
- โครงการพัฒนาโคมไฟเส้นด้ายสู่มาตรฐานสินค้าชุมชน

4.5 การอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการความรู้ ด้านการจัดการการผลิต และด้านการตลาด

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ด้านการจัดการผลผลิตออกสู่ตลาด ตั้งแต่การจัดวางสินค้าเพื่อดึงดูดใจลูกค้า จนถึงการหาแหล่งจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม คือ การจัดอบรมให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 12 สิงหาคม 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 7 กลุ่ม

5) สถานที่ โรงเรียนบ้านเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน คือ กลุ่มอาชีพทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในการนำเสนอสินค้าให้เป็นที่น่าสนใจ และมีแหล่งส่งขายสินค้า ได้แก่ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ถนนคนเดินจังหวัดเชียงใหม่ ถนนคนเดินสันกำแพง ถนนคนเดินวัวลาย ห้างสรรพสินค้าคาร์ฟูร์ ห้างสรรพสินค้าโลตัส งานไม้ดอกไม้ประดับจังหวัดเชียงใหม่ งานเทศกาลต่าง ๆ ณ ส่วนพฤกษศาสตร์พืชสวนโลก นอกจากนี้ยังเกิดแหล่งจำหน่ายสินค้าใช้ชุมชน 2 แหล่ง ได้แก่ แหล่งจำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชนเทศบาลตำบลลวงเหนือ หมู่บ้านข้างน้ำ และศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชนบ้านสันทราย

ภาพที่ 3.5 ภาพสินค้าที่ออกจำหน่ายตามแหล่งจำหน่ายสินค้า

4.6 จัดเวทีการเรียนรู้ครั้งที่ 3 การวิเคราะห์ถึงผลสำเร็จของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ปัญหา และ อุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ถึงผลสำเร็จของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนา ปัญหา และ อุปสรรคจากการปฏิบัติงาน

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดเสวนาเชิงปฏิบัติการ

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 5-6 กันยายน 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่กลุ่มอาชีพ ทั้ง 7 กลุ่ม และผู้สนใจ จำนวน 40 คน

5) สถานที่ โรงเรียนบ้านลวงเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน คือ การที่แต่ละกลุ่มอาชีพได้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนกันเรื่องความสำเร็จในการดำเนินงาน และอุปสรรคต่าง ๆ พร้อมการแก้ปัญหา ทำให้แต่ละกลุ่มเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับวิธีคิดและแนวทางการดำเนินงาน สรุปได้ ดังนี้

ความสำเร็จ	แนวทาง	อุปสรรค	วิธีแก้ไข
การรวมกลุ่ม	-รวมแรงงานจากผู้ที่สนใจและต้องการมีอาชีพ -รวมหุ้นจากผู้สนใจลงทุน	-ภาระส่วนตัว -ไม่ตรงต่อเวลา -ค่าตอบแทนไม่จูงใจ	-บริหารจัดการกลุ่มให้อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มรวมทุน กลุ่มปฏิบัติงาน และจัดทำแนวปฏิบัติให้ชัดเจน
การพัฒนาการออกแบบ	-ศึกษาแนวโน้มของเป้าหมายการตลาดทั้งรูปแบบและสี	-มีผู้เลียนแบบ -เลียนแบบผู้อื่นทำให้สินค้าล้นตลาด	-เข้ารับการฝึกอบรมและร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องสม่ำเสมอ รวมทั้งศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อเปิดโลกทัศน์
การขอเครื่องหมายรับรองสินค้า	-ศึกษาระเบียบการขอเครื่องหมายรับรองสินค้า และสอบถามจากหน่วยงาน	-กฎเกณฑ์มาก -ไม่เข้าใจกฎเกณฑ์ -ไม่เข้าใจวิธีการตัดสินบางครั้งไม่ตรงตามเกณฑ์	-เข้ารับการอบรมที่จัดโดยผู้เชี่ยวชาญ -ขอนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา
การตลาด	-สร้างเครือข่ายด้านวัตถุดิบและแลกเปลี่ยนตลาดขายสินค้า	-หาตลาดไม่ได้ -ขาดเงินหมุนเวียน	-สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนสินค้า -ผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน -ศึกษาการเป็นนักธุรกิจ

ความสำเร็จ	แนวทาง	อุปสรรค	วิธีแก้ไข
เทคนิคการขาย	-ลูกค้าคือพระเจ้า -ความสะอาด และ เรียบร้อยของผู้ขาย -เอใจเขามาใส่ใจเรา	-ลูกค้าเดินดูแต่ไม่ซื้อ -ลูกค้าจุกจิก จู้จี้ -ลูกค้าต่อรองมาก	-ผลิตสินค้าให้ได้ มาตรฐาน -กำหนดราคา ขนาด สินค้าโดยดูกำลังซื้อ ของกลุ่มเป้าหมาย -ฝึกทักษะการพูดและ มารยาทในการขาย -มีความอดทน และยิ้ม แย้มเสมอ -ไม่หลับ คุยเล่น หรือ รับประทานอาหารใน ขณะขายสินค้า

จากการแลกเปลี่ยนดังกล่าว ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสรุปในตอนท้ายว่า “ไม่ใช่ของง่าย ๆ เลย” “เราต้องอดทนอย่างเดียว โกรธเขาบ่ได้” “หน้าตาไม่สวย แต่งตัวไม่เป็นทำไงล่ะ” “ลูกค้าคือพระเจ้า” “ให้สาว ๆ ไปนั่งขายแทน” “เวลาอารมณ์เสียก็หลบไปหลังร้านซะ” เป็นต้น ซึ่งจากคำพูดเหล่านี้ทำให้เห็นว่ากลุ่มเกิดการเรียนรู้ และมองเห็นแนวทางที่จะนำกลุ่มของตนไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจได้

4.7 การนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาแล้วไปวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญ

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มอาชีพมีแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มฯ เพื่อให้ได้ตามเกณฑ์การคัดสรรฯ ที่ตั้งไว้ และดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

2) วิธีการดำเนิน กลุ่มผลิตภัณฑ์ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตน แล้วจัดทำขึ้นให้ได้ตามเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งดำเนินการโดยสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นนำส่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพื่อรับการคัดสรร ซึ่งมีหลักเกณฑ์ องค์ประกอบ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน (30 คะแนน)

1) ด้านการผลิต

2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

3) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านความเป็นไปได้ทางการตลาด (30 คะแนน)

1) ด้านการตลาด

2) ด้านเรื่องราวของตำนานผลิตภัณฑ์ (Story of Product)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ (40 คะแนน)

1) การตรวจสอบ/วิเคราะห์คุณภาพตามประเภทผลิตภัณฑ์

กรอบแนวคิด

1. สามารถส่งออกได้ โดยมีความแกร่งของตราสินค้า
2. ผลิตอย่างต่อเนื่องและคุณภาพคงเดิม
3. ความมีมาตรฐาน โดยมีคุณภาพและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า
4. มีประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์

คุณสมบัติของผู้ผลิต

1. เป็นผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP ที่มีชื่อในการสำรวจและลงทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP ของจังหวัด

2. ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าคัดสรรฯ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้แจ้งไว้ในการสำรวจและลงทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ OTOP

3. ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าคัดสรรฯ ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดหรือผ่านการรับรองมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อย. มผช. มอก. ฮาลาล คิว (Qmark) GAP GMP HACCP และมาตรฐานอินทรีย์ เป็นต้น

4. ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ส่งสมัครเข้าคัดสรรฯ ได้รายละ 1 ผลิตภัณฑ์หลัก

ประเภทผลิตภัณฑ์ที่คัดสรร (Product Classification) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มดังนี้

1. ประเภทอาหาร หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่บริโภคสด เช่น พืชสด ผลไม้ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ทั้งอาหารแปรรูปที่บริโภค หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงอาหารแปรรูปที่ใช้วัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำพริก เป็นต้น

2. ประเภทเครื่องดื่ม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น สุราแช่ สุรากลั่น เป็นต้น และไม่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่พร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์ประเภทผงละลาย ขิงผงสำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์ประเภทชง เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร ชาใบหม่อน ชาจีน เป็นต้น

3. ประเภทผ้าเครื่องแต่งกาย หมายถึง ผ้าทอและผ้าถักจากเส้นใยจากธรรมชาติ หรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าแพรวา ผ้าถักโครเชท์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าเครื่องประดับ ตกแต่งร่ายการจากวัสดุทุกประเภท เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า เข็มขัด สร้อยคอ ต่างหู รองเท้า เป็นต้น

4. ประเภทของใช้และเครื่องประดับตกแต่ง หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สอยต่าง ๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักรสาน ถักสาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

5. ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภค เช่น เครื่องสำอางสมุนไพร สบู่สมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น

ในกรณีที่ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทใด จะคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 17-22 พฤศจิกายน 2551

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาไม้รูปสัตว์ต่าง ๆ กลุ่มผลิตภัณฑ์ปลอกหมอนตัดต่อลาย กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา กลุ่มผลิตภัณฑ์โคมไฟเส้นด้าน กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทลื้อ และกลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าม่านปักมือ

5) หน่วยราชการ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลลวงเหนือ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่เข้าร่วมที่ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ.2552 ประกอบด้วย

ระดับ	ชื่อผลิตภัณฑ์	กลุ่มผู้ผลิต
4 ดาว	หมอนอิง	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากผ้าบ้านข้างนำ
3 ดาว	สิ่งประดิษฐ์จากไม้ (ตุ๊กตาไม้)	กลุ่มอาชีพตุ๊กตาไม้บ้านลวงเหนือ
2 ดาว	ผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	นางทัศนีย์ วุฒิเจริญ

4.8 จัดเวทีการเรียนรู้ครั้งที่ 4 ประเมินสรุปผลการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและการจัดหน้าร้านเพื่อดึงดูดลูกค้า

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในเทคนิคการจัดตกแต่งหน้าร้านที่เชิญชวนให้ลูกค้าเข้ามาเลือกซื้อสินค้า และเป็นการสร้างความประทับใจเบื้องต้นให้แก่ลูกค้า

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม โดยการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดหน้าร้านโดยวิทยากรผู้มีความรู้และประสบการณ์การจัดหน้าร้าน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มต่างๆ

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 6 มิถุนายน 2552

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย กลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 7 กลุ่ม

5) สถานที่จัดอบรม โรงเรียนบ้านลวงเหนือ ต.ลวงเหนือ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และแนวคิดในการจัดหน้าร้านเพื่อดึงดูดลูกค้า และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นระหว่างกัน

ภาพที่ 3.6 การจัดเวทีการเรียนรู้ครั้งที่ 4

4.9 สรุปบทเรียนกระบวนการจัดการความรู้

1) กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สรุปบทเรียนกระบวนการจัดการความรู้ และศึกษาพฤติกรรมที่ได้รับผลจากการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการจัดการความรู้

2) วิธีการดำเนินกิจกรรม เสวนาสิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม

3) ระยะเวลาดำเนินการ วันที่ 6 พฤษภาคม 2552

4) ผู้เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มอาชีพทั้งหมด และผู้สนใจ จำนวน 30 คน

5) สถานที่ โรงเรียนบ้านเชิงดอย อ. ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่

ภาพที่ 3.7 การสรุปบทเรียนกระบวนการจัดการความรู้

6) ผลที่ได้จากการดำเนิน พบว่า กลุ่มอาชีพเกิดความคิดในการทำงานว่าต้องร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการดูแลช่วยเหลือกันตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และธุรกิจชุมชนของตำบล ซึ่งเห็นได้จากการรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านลวงเหนือ ซึ่งมีที่ทำการอยู่ ณ หมู่ 7 หมู่บ้านข้างน้ำ โดยมีกรรมการดำเนินการจากทุกหมู่บ้าน ดังนี้

นางศรีพรรณ	ไทยวงค์	หมู่ 7	ประธานกรรมการ
นางทัศนีย์	วุฒิเจริญ	หมู่ 5	รองประธาน
นายพีระพงค์	บุญจันทร์ต๊ะ	หมู่ 4	กรรมการ
นายสุธน	บัวเย็น	หมู่ 4	กรรมการ
นางจุรีย์	สุนันตา	หมู่ 6	กรรมการ
นางพิพัฒน์	เครื่องคำ	หมู่ 8	กรรมการ
นายวิโรจน์	สุวรรณชื่น	หมู่ 4	กรรมการ
นางโสภา	ตาใจ	หมู่ 10	กรรมการและเหรัญญิก
นายนิพนธ์	แสงจำนง	หมู่ 7	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

5.1 การเตรียมการวิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ตลอดจนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ร่วมกิจกรรม ได้เก็บข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชน การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและ เก็บข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการจากการจัดเวทีชุมชน ตลอดจนการเข้าศึกษาพื้นที่เป็นระยะ

แล้วจดบันทึกในรูปเอกสาร เก็บบันทึกด้วยแถบเสียงวิดีทัศน์ ภาพถ่าย การรวบรวมข้อมูลในลักษณะการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และการบันทึกถ้อยคำในรูปแบบเอกสาร

5.2 การดำเนินการวิจัย ในการศึกษาพื้นที่เชิงลึก ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการดำเนินการวิจัยตามตารางปฏิบัติการ (Action Plan) โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาชุมชน การนำเสนอรายงานความก้าวหน้า การจัดทำร่างหลักสูตร การวิพากษ์หลักสูตร การวิเคราะห์ผลงานนักเรียน การนำเสนอร่างหลักสูตรต่อชุมชน การสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน การจัดเวทีเสวนา และการประชุมกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทาง การ แล้วจดบันทึกข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการจดบันทึกเอกสาร การบันทึกโดยใช้แถบเสียง และ การบันทึกภาพ การจัดระบบข้อมูล และการบันทึกถ้อยคำในรูปแบบเอกสาร

5.3 การจัดเวทีการจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการและเครื่องมือ คือ แบบประเมินความพึงพอใจ การสังเกตระหว่างการดำเนินกิจกรรม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจดบันทึกในรูปแบบการจดบันทึกเอกสาร และ การบันทึกโดยใช้แถบเสียง และการบันทึกภาพ ระหว่างการดำเนินกิจกรรมเป็นระยะ

5.4 การศึกษาดูงาน สำหรับการศึกษาดูงานนั้น ผู้เข้าร่วมโครงการได้กำหนดประเด็นในการศึกษาดูงานร่วมกันไว้ก่อน และนำความรู้ที่ได้ตามประเด็นมาสรุปเป็นความรู้ที่ได้รับในภาพรวมอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บเป็นข้อมูลเพื่อนำมาบันทึกในรูปแบบการจดบันทึกเอกสาร และการบันทึกภาพระหว่างการดำเนินกิจกรรม

5.5 สรุปบทเรียนกระบวนการของโครงการวิจัย ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสรุปบทเรียนที่ได้รับจากโครงการวิจัย คือ แบบประเมินความพึงพอใจ การสัมภาษณ์รายกลุ่ม และการบันทึกภาพ ซึ่งการเก็บข้อมูลนี้ยังใช้วิธีเดียวกันในขั้นตอนการจัดเวทีการจัดการความรู้ และติดตามการดำเนินการโครงการการจัดการความรู้ของแต่ละกลุ่มด้วย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจดบันทึกในรูปแบบการจดบันทึกเอกสาร และการบันทึกภาพ ระหว่างการดำเนินกิจกรรม ส่วนข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจนำมาวิเคราะห์โดยโดยการหาค่าร้อยละ

6. การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ คือ ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การศึกษาเอกสาร และการลงมือปฏิบัติจริงตามกำหนดในโครงร่างการดำเนินงาน ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านี้มาสรุป เป็นลักษณะการวางแผนดำเนินงานร่วมกัน (Plan) จากนั้นจึงลงมือปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง

สมบูรณ์ (Act) ซึ่งการดำเนินการในรูปแบบ PDCA นี้ได้ดำเนินการหมุนเวียนไปจนกระทั่งบรรลุผลของการจัดการความรู้

โดยผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ และดำเนินการดังนี้

6.1 ด้านแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ซึ่งศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาพื้นที่เป้าหมาย คณะผู้วิจัยได้นำมาประมวลไว้ตามประเด็นการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

6.2 ด้านการจัดการความรู้ ผู้วิจัยได้นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่การศึกษาพื้นที่จนกระทั่งกิจกรรมคืนความรู้สู่ชุมชนมาสรุปและประมวลผล ดังนี้

1) การศึกษาพื้นที่เชิงลึก เป็นการค้นหาข้อมูลด้านศักยภาพในการจัดการด้านการผลิตของท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการกระตุ้น และ สร้างความร่วมมือในระยะต้น และเป็นการใช้ข้อมูลที่ได้ในการวางแผนจัดทำกิจกรรมขั้นต่อไป หลังจากนั้นได้นำข้อมูลที่ได้ประมวลไว้ มาวิเคราะห์ตามจุดประสงค์ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยใช้การพรรณนาความ

2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการประมวลความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลในแต่ละคน เมื่อนำมาผสมผสานกันและนำมาวิเคราะห์ ก็จะได้รูปแบบการประมวลผลต่าง ๆกัน เช่น การบันทึกด้วยการวาดภาพสีน้ำ การบันทึกภาพถ่าย การบันทึกด้วยการจัดทำ เว็บไซต์ (Web Site) และการจัดทำในรูปแบบของเอกสาร เป็นต้น

3) การจัดทำโครงการพัฒนาการออกแบบผลิตภัณฑ์ เป็นการทดสองหาความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบของผลิตภัณฑ์ แล้วนำมาประมวลผลในรูปแบบการจดบันทึกเอกสารเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงจัดทำหลักสูตรที่สมบูรณ์

4) การประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นการค้นหาแนวทางการในการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาเป็นแนวทางในการอกกแบบผลิตภัณฑ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5) การคืนความรู้สู่ชุมชน เป็นการค้นหาคำตอบของโจทย์วิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อการพัฒนารูปแบบและแนวคิดในการดำเนินงานครั้งต่อไป